

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

қызметтік қажеттілігіне орай жана сапаға йеленіп, толығып, байып отырмақ. Адамзат баласының көктем сияқты көктеуі - балалық шақ. Мектеп кезеңі де осындай заңдылыққа бағынады. Алғашқы дүниетаным, мінездің қалыптасуы, білім мен өнерге деген алғашқы көзқарас, өмірден өз орнын іздеу де осы кезеңде қалыптасады. Келешектің көркі боларлық мемлекетаралық қатынастар, әр түрлі ғылым мен өнер саласында ашылатын таңғажайып жаңалықтар осы мектеп партасынан бастау алады.

Сөз соңында айтарым «ұстазы жақсының ұстамы жақсы» деген мақал орынды айтылған. Сондықтан мектептегі оқушыларымызға өнегелі тәрбие, өмірде, өнерінде пайдаға асатын дұрыс білім бере білейік, ұстаздар қауымы. Сондағана қандай сынақ болса да, сынақтардан сүрінбей өтетіне сенемін.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. «Н.Ә.Назарбаев: Егеменді Қазақстан», 2001жыл, 31 қаңтар.
2. Ш. Әбдуәлиева. Халық қолөнері. Алматы, 1992 г.
3. А. Марғұлан. «Казахское народное прикладное искусство». Алматы, 1986

УДК 375.10.340

СӘНДІК ҚОЛӨНЕРДІ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЕБЕРЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУҒА ҚОЛДАНУ

Сымағұл Г.

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ магистранты
Ғылыми жетекшісі - п.ғ.д. Т.К.Самуратова

Қол өнер- халқымыздың ұлттық мұрасы. Қазақтың ұлттық қолданбалы өнер тарихы көшпелі өмірдің салыт- дәстүрімен тығыз байланысты. Халық шеберлері ұлттық қолөнер мұраларын өмірге әкелді. Яғни, ұста, ағаш шебері, зергер, тігу, тоқу ісімерлердің тынымсыз еңбегі арқылы қазақ қолөнерінің көркем туындылары пайда болды.

Халық қолөнері шеберлерінің жасаған таңғажайып ою-өрнектері, алтын, күміс, әшекейлі заттары республикамның қалалары мен ауыл селоларында кеңінен насихатталып келеді. Ондай әсем заттардың көптеген түрлеріне бауырлас республикалар мен біспра шетелдік саяхатшылар да таң қалып, тамашалай қарауда. Қолөнер ісінің асқан шебері, қарыт ана Рымжан Барлыбаева сонау этнографиялық көрмеге қатысып, қазақ қолөнерінің байлығы мен әсемдігін бүкіл дүние жүзіне паш етіп байге алған елді. Одан кейін жылы қарағандылық зергер Асқар Абылаев жасаған алтын, күміс білезік, сырға мен түрлі абзалдары қазақ АССР орталық атқару комитеті мен өлкелік партия комитетінің сыйлықтары мен мақтау грамотасына ие болды.

Жаңа қоғамның талабы – қазақ халқының сәндік - қолданбалы өнері арқылы білім, тәрбие беру, ұлттық сезімдерін, мәдениетін қалыптастыру. Қазақ халқының сәндік-қолданбалы өнері арқылы мектеп оқушыларының шеберлігін ұлттық мәдениетті оқу-тәрбие процесінде қолдану қалыптастыруда оларды халықтың рухани-материалдық құндылықтарын түсінікпен қабылдауға және күнделікті өмірде тиімді пайдалануға бағдарлайды. «Еңбек-өнер өрісі, өнер -өмір жемісі.» демекші өз ұлттық мәдениетімізді, ұлттық құндылықтарымызды жетілдіруді, қадірлеуімізді осы мектеп қабырғасынан бастағанымыз абзал.

Мәдениеттің дамуы қоғамды ілгері жылжытады. Жеке адам мәдениеті мен қоғам талабына тікелей байланысты. Елбасы Н.Ә. Назарбаев: «... бүгінгі таңда біздің төл мәдениетіміздің міндеттерін өзіміз айқындай алатын мүмкіндігіміз бар. Оны шешу мәдени санаткерлеріміздің еншісінде екенін атап көрсетті. Қазақ мәдениетінің үш мың жылдық тарихы ұрпақтарға жалғастық пен сабақтастық арқылы жетіп отыр. Мәдениеттің басты

таратушылары болған көшпенді ата-бабаларымыз рухани қазынаны ең биік құндылыққа қоя алғандықтан және өздері сол рухани құндылықты бойына жинақтай да білді. Қазіргі бізге жеткен ұлттық салт-дәстүріміз бен әдет-ғұрыптардың қайсысын алып қарасақ та осыны аңғарамыз.

Кешеге дейін өткеніміз бен бүгінгіміз жалғастырған нәзік жіп үзілмей, ұрпақ пен ұрпақты байланыстырып келеді. Сәби кезімізден анамыздың әлдіі мен әжеміздің ертегісін тыңдадық. Демек, ұрпақтар сабақтастығы үзілген жоқ. Мәдениетіміз тірі, оған серпін мен ырғық керек. Ғасырлар бойы екшеленген мұраларды бір сәт те естен шығармаған абзал» - деген. Міне, Елбасымыздың да алға қойып отырғаны да өскелең ұрпақтың өз мәдениетін қол өнерін терең түсініп, дамыта білуі тиіс. Тағы бар айта кететін мәселе - бүкіл әлемдік өркениетті мәдениет, өнер, ғылым т.б. салаларда қолы жеткен табыстардың қазақ тілінде жедел әрі барынша толық мазмұнды әрі запалы түрде жарық көруі қажет.

Халық мұрасындағы ұлттық өнердің дамуы арқылы есте-тиімділік тәрбие беру дегеніміз - жас ұрпақтың бойында ұлттық мұраттардың негізінде дүниежүзілік рухани қазынамен ұштаса қалыптасатыны мәлім жағдай. Тілді, ұлттық өнерді, ұлттық салт-сана мен әдет-ғұрыпты, дәстүрді, халықтық өнерді білмеудің арты тұтастай мәнгүрттікке, ұлтсыздыққа ұластырады.

Ендеше, ұлттық өнер мен ұрпақ болашағына бір кісідей жұмыла кірісер сәт келді. Әлбетте, теориялық түсініктерден кедейлік жоқ, ой салатын үлгі болатын өмір сабақтары мен іскерлік және ұшқыр да келелі шаруа қажет. Ол хақымызды кемелдікке, дербестігімізге болашақ ұрпақтың 'зиялы да өнерлі сезімтал топтың шығуына ұйтқы болмақ. "Иә, қазақ халқының ұлттық ерекшеліктері оның баға жетпес рухани мұралары сақталып дами түсуі керек. Біз бұрынғы империялық пиғылмен қазақтарға шіреңе қарайтындармен күресіп келдік, бұдан былай күресе береміз",- деп мәлімдеді Нұрсұлтан Назарбаев, қазанның 24-де Алматыда Республика күніне арналған жұртшылықтың салтанатты жиналысында Қазақтың ұлттық бейнелеу өнері саласында педагогика, ғылымы мен өнертануда ұлттық өнеріміздің жетекші саласы, халық өнерінің тәрбиелік мақсаты түбегейлі шешімін тапты, деуге тіпті де болмайды.

Соның ең бастысы ұлттық бейнелеу өнеріміздің көркемдік даму тарихын түсіндіретін тенденциялары, негізгі концепциялары мен методологиясы көп сөз бола бермейді. Сондықтан да халық мұрасындағы ұлттық өнердің ерекшелігі, өзіндік көркемдік шешімі айқындала қойған жоқ. Танымдық-эстетикалық жүйесі ашылып, халық өнері дәстүрінің сабақтастығы, дербестігі де терең зерттелмей назардан тыс қала береді. Сондықтан қазіргі кезеңдегі ұлттық өнеріміздің көркемдік ерекшеліктеріне шолу жасап тәрбие мақсатында қолданғанда хронологиялық жолдан шығу керек те, негізінен дәстүр мен жаңашылдық проблемасы арқылы ұлттық өнеріміздің негізгі пір түту (кредосын) мақсатын айқындау керек.

Әрбір халықтың өзіне лайық төл ойлау жүйесі, айнала ортаны өзіше сөзінуі, дербес дүниетанымы болады. Ол үшін жалпыдан жалқыға шығу керек.

Біріншіден, қазақ ұлттық мектептерде осы уақытқа дейін қазақтың ұлттық өнеріне, бейнелеу өнері пәндеріне аса көңіл аударылып ерекше мақсат қойылған емес. 'Демек, осы кезеңге дейін қазақтың ұлттық қолданбалы қолөнерінен арнайы жасалған бағдарлама жоқ. Бұл қазақтың ұлттық қолөнерін, өрнек өнерін, оның дәстүрін, тәрбиелік мақсатын танып-білу мәселесінде зардабын тигізбей қойған жоқ.

Екіншіден, халық мұрасындағы ұлттық өрнек пен түстердің реңдерін айырудағы ұлттық дәстүрді оқытып үйретудегі орын алған шалақ түсінік қазақтың ұлттық өнерін терең тануға, халық өнерінің терең мұрасын, дүниетанымын зерттеуде нәтижелі ғылыми методологиялық пайымдаулар болмады.

Қазір қазақ мектептерінде халық педагогикасының, ата дәстүрінің, ұлттық мәдениетші, ұлттық психологияның, ұлттық өнердің ең озық үлгілері жастар санасына енгізу қолға алынып жатыр. Бірақ біз жастарымызды тек өз халқымыздың ғана дәстүрімен, мәдениетімен, өнерімен тәрбиелесек, онда біз дүниежүзілік өркениет керуенінің артта қалар

едік. Бүкіл адамзат таныған дүниежүзілік өркениетті тек бір ғана халық жасай алмайды. Оған бүкіл адамзат өз үлесін қосады. Оның бар жетістіктерін біздің жастарымыз, болашақ ұрпақ өз бойына өшірмесе, онда басқаға жұғымы жоқ сыңаржақ ұрпақ тәрбиеленеді .

Үшіншіден, қазақтың ұлттық өнерінің дамуындағы әлеуметтік дүниетанымын терең түсіну. Қазақстан Республикасындағы білім беру жүйесі халқымыздың тарихында мыңдаған жылдар бойы қалыптасқан мол ұлттық қазыналар, идеялар негізінде құрылып, ортақ, мәдени мұраларын, қазақ халқының рухани және адамгершілік дәстүрлерін, елімізді мекендеген этностардың мәдени күш-қуатын әлемдік өркениет жасаған қазыналарды тұғыр етуі қажет.

Төртіншіден, халық мұрасындағы ұлттық, өрнек және рең деген ұғымның өзі, бізге кейінгі жылдарда ғана келген бұрын-соңды терең зерттелмеген түсінік. Халық мұрасындағы ұлттық өнердің даму тарихындағы өрнек пен түрлі реңдердің болашақ ұрпаққа тәрбие беру және жана әдіс-тәсілдерді іздестіру мақсатында қарастырды .

Мектеп әлемі адамзат баласына бір кияннан шөліркеп көп бас қоятын мөлдір бастау болғаны жөн, қол өнермен жас таиымздан сусндасақ,еңселі елімізде болашақ ұрпақ өз мәдениетмзді ,өз ұлтмызды сүйетін өнерлі де шеберболмақ. Сондықтан ұлттық мәдениеттің терең мазмұнын , қол өнерді мектеп оқушыларының шеберлігін қалыптастыруда қолданудың орны ерекше.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. С. Қасиманов. Қазақ халқының қолөнері . Алматы ,1995
2. Н.Ә. Назарбаев. «Қазақстан 2030» атты Қазақстан дамуының ұзақ мерзім стратегиясы.11.қараша.2009
3. Жүрсін Балкенов. Халық мұрасындағы ұлттық өрнек және рең, Қарағанды, 1996

УДК 375.09.01

ҰЛТТЫҚ ӨНЕРДІҢ МӘНІ

Сымағұл Г.

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ магистранты
Ғылыми жетекшісі - п.ғ.д. Т.К.Самуратова

Тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі - ұрпақтың рухани байлығы мен мәдениеттілігіне, саналы ұлттық ойлау қабілеті мен біліміне, іскерлігі мен кәсіби шеберлігіне байланысты.

Қазіргі таңдағы қоғамдық, саяси-экономикалық ахуалдың адам факторынан, рухани дамуымыздан аса қажетсініп отырған өзекті мәселелерінің бірі – патриотизм болып отыр. Ішкі саяси тұрақтылықты қалыптастыру – мемлекет қауіпсіздігінің кепілі. Белгілі бір аймақта әлеуметтік мәселелерді шешумен қатар, адамдардың рухани сұранысын қанағаттандыру - кезек күттірмес маңызды шаралардың бірі болып табылады. Елдің рухын көтеру, ұлттық мақтаныш сезімін оята білу, отансүйгіштік, ұлтжандылық, елжандылық қасиет қалыптастыру - тәуелсіз мемлекетіміздің өтпелі кезеңі үшін айрықша маңызды мәселесі.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауында әлемдік бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарынан орын алуымызға мүмкіндік беретін басты негіздердің бірі «... біз қазақ халқының сан ғасырлық дәстүрін тілі мен мәдениетін сақтап, түлете береміз...» деп атап көрсеткен. Осыған орай 12 жылдық білім беруге көшудің табысты болуы болашақ мамандардың кәсіби бағыттылығына, оның ішінде бейнелеу өнеріндегі кескіндеме саласынан теориялық және практикалық даярлығына да тікелей байланысты.

Қоғамда реформалар жүріп жатқан тұста жас ұрпақ бойында қазақстандық патриотизмді қалыптастыруды зерттеу озық саналы қоғамдық күштердің еуренцентризм мен шығысцентризм, космополитизм мен манкуртизм, нәсілшілдік пен шовинизм, ұлтшылдық